

AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK ENERJİ POLİTİKASI

Cüneyt Yenil KESBİÇ*

Hamza ŞİMŞEK**

ÖZET

Enerji, Avrupa Topluluğu'nun kurulmasında önemli bir role sahiptir. Daha sonra Birliğe dönüşen Topluluk, enerji alanında ortak hareket etme ilkesi benimsemiştir. Avrupa Birliği özellikle 1970'li yıllardaki petrol krizlerinden sonra enerji arz güvenliğini sağlamak için konsey kararları yayınlamıştır. Uygulamada birlik ülkeleri her ne kadar konsey kararlarına tam olarak uyum sağlayamasa da, alınan kararlar ortak bir politika oluşturma amacı açısından önem arz etmektedir. Günümüzde Avrupa Birliği ; çevre ile uyumlu, nükleer enerjiyi bir alternatif olarak gören ve yenilenebilir enerji teknolojilerinin araştırılması ve geliştirilmesine yönelik bir enerji politikası oluşturmaktadır.

ABSTRACT

Energy plays an important role in foundation of European Community. After that the Community converted Union holds the idea of acting all together in the field of energy. The European Union published some Consey decisions in order to provide the security of energy supply. After the crisis of petrol in 1970s, in practise, however, the Union countries cannot adabt to the decisions of Consey thoroughly, the decisions have significiant outcomes in terms of forming a united policy. Nowadays The European Community forms a policy adjusted to environment, taking the towards nuclear energy as an alternative and research and development of renewable energy.

1.GİRİŞ

Avrupa Birliğini (AB)'ni kuran üç temel anlaşmadan ikisinin enerji sorunları ile ilişkili oluşu, AB açısından enerji konusunun taşıdığı önemi, açıkça göstermektedir. Gerçek anlamda AB Enerji Politikasının şekillenmesi, petrol krizlerine bağlı olarak ortaya çıkmıştır.

Bir ülke ya da ülke grubunun, belirli bir alanda politikasının olup olmadığı, ya da nasıl bir politika izlediği konusundaki değerlendirme, belirli bir dönemdeki karar ve uygulamalar ele alınarak yapılamaz. Bir uygulamaya politika niteliği kazandıran değişen koşullara uyum ihtiyacı ile yapılan kısmi nitelikteki düzenlemeler dışında, konuya temel yaklaşım biçimindeki devamlılıktır. Bu nedenle, bir ülke ya da ülke grubunun belirli bir alandaki

---

* Yrd. Doç.Dr, Muğla Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü

** Araştırma Görevlisi, Muğla Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü

politikasının tespitine yönelik değerlendirme, süreç içindeki gelişmesi esas alınarak yapılmalıdır. Bu çalışmada bu yaklaşım benimsenmiştir.

1951 yılında Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT)'nin kurulması, AB'ne giden yoldaki ilk önemli adımı oluşturmanın yanı sıra, AB Ortak Enerji Politikası'nın da ilk unsurlarını ortaya çıkarmıştır. 1957 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)¹ ile birlikte, Avrupa Atom Enerji Topluluğu (AAET)'nin kurulması ise, ortak Enerji Politikasının bir diğer önemli temel taşı oluşturmuştur. Bu iki önemli anlaşmaya rağmen, AET'nin başlangıçtan itibaren bir Enerji Politikası'na sahip olduğunu ileri sürmek mümkün değildir. Enerji konusundaki amaç ve işbirliğinin temelleri büyük ölçüde söz konusu anlaşmalarda ortaya konulmuş, ancak gerçek anlamda bir Birlik politikasından söz edebilmek için, daha uzun süre beklemek gerekmiştir.

AB' nin ortak bir Enerji Politikasına sahip olmak konusundaki kararlılığı, ilk olarak en net şekilde, 17. Eylül. 1974 tarihli Konsey Kararında ifade edilmiştir. Söz konusu karar sonrasında başlatılan çalışmalarla belirlenen "Topluluk Enerji Politikası 1985 Yılı Hedefleri" 17. Aralık. 1974 tarihli Konsey Kararı ile açıklanmıştır. Takip eden dönemde, 9 Haziran 1985 tarihli Konsey Kararı ile, 1990 ve 16 Eylül 1986 tarihli Konsey Kararı ile de 1995 yılı AB Enerji Politikası hedefleri ortaya konulmuştur. Son olarak, 90'lı yılların başlangıcında ise, Doğu Bloku'nun dağılmasından sonra, enerji alanında ortaya çıkan yeni olanakların değerlendirilebilmesi için, AB tarafından bir girişim başlatılmıştır. Bu girişim sonucunda, eski Doğu Bloku üyesi ülkelerin büyük çoğunluğu dahil, bütün Avrupa ve ABD, Kanada, Japonya dahil hemen bütün OECD üyesi ülkeler arasında, enerji konusunda yakın işbirliği öngören bir belge (Energy Charter) imzalanmıştır.

Bu çalışma, başlıca iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, yukarıda kısaca işaret edilen, AB Enerji Politikası'nın ortaya konulması yönünden, temel belge niteliğine sahip anlaşma ve Konsey Kararları ile, AB Enerji Politikası'nın belirlenmesi açısından önem taşıyan hususlar öne çıkartılmıştır. İkinci bölümde ise, söz konusu anlaşma ve kararların yorumlanması suretiyle AB Enerji Politikası, ilkeleri, amaçları ve hedefleri itibarıyla netleştirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, AB Enerji Politikası, hedeflere hangi ölçüde ulaşıldığı yönünden bir değerlendirmeye tabi

---

¹ Avrupa Topluluğunun doğuşunda tek pazar ya da iç pazar oluşturma fikri vardır. Her ne kadar bu dev kuruluşa vücut veren ana fikir, Avrupa Birliği'nin kurulması ise de siyasi bütünleşmeden önce ekonomik bütünleşmenin gereğine inanılmıştır. 1.Kasım.1993 tarihinden itibaren de Maastricht Anlaşmasının yürürlüğe girmesiyle Avrupa Birliği'ne geçiş kabul edilmiştir. Çalışmamızın bundan sonraki bölümlerinde Avrupa Topluluğu yerine Avrupa Birliği ifadesi kullanılacaktır.

tutulmamıştır. Çalışmanın amacı, Avrupa Birliği'nin enerji konusuna bakış açısının netleştirilmesiyle sınırlanmıştır. Bu bağlamda, AB'ne tam üye olmak isteyen Türkiye, AB'nin Enerji Politikasına ilişkin ilke, amaç ve hedefleri baz alarak, enerji politikalarını belirlemelidir.

2. AB ENERJİ POLİTİKASINA İLİŞKİN TEMEL BELGELER

2.1. Avrupa Kömür Çelik Topluluğunu Kuran Anlaşma (DPT,1993:1)

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT)'nin kuruluşuna ilişkin anlaşma, 18.Nisan.1951 tarihinde Paris'te, Almanya, Belçika, Fransa İtalya, Lüksemburg ve Hollanda temsilcileri arasında imzalanmıştır. Anlaşma, esas olarak anlaşmaya taraf ülkeler arasında, kömür ve çelik alanlarında işbirliği yapılmasını amaçlamaktadır.

Anlaşma, AB mevcut Enerji Politikasının unsurlarını içermesi yönünden fazla önemli olmamakla birlikte, kömür konusunda ortak çıkar ve işbirliği gereğinin vurgulanması bakımından tarihi bir önem taşımaktadır. AKÇT Anlaşması, AB 'nin kurulması bakımından olduğu gibi, AB Enerji Politikasının oluşması yönünde de bir ilk adım oluşturmaktadır. AKÇT'nin kurucu anlaşmasının 1. ve 2. maddelerinde, topluluğun ortak çıkarlara yönelik olarak üyeler arasında işbirliğini öngördüğu vurgulanmaktadır.²

2.2. Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunu Kuran Anlaşma (DPT,1993:324)

Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nu (AAET)'nu kuran anlaşma, Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuran anlaşma ile birlikte, 25.Mart.1957 tarihinde Roma'da, Avrupa Kömür Çelik Topluluğu üyesi ülkeler (Belçika, Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg, Hollanda) tarafından imzalanmıştır. Anlaşmayla esas olarak, işbirliği suretiyle, üye ülkelerin nükleer enerjiden yararlanma imkanlarının ve arz güvenliğinin teminat altına alınması amaçlanmaktadır.

---

²**Madde-1:** “İşbu anlaşma ile yüksek aktif taraflar kendi aralarında ortak bir pazara, ortak hedeflere ve ortak kurumlara dayalı bir Avrupa Kömür Çelik Topluluğu kurarlar”

Madde-2: “Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun görevi, üye devletlerin genel ekonomik durumları ile uyum içinde ortak bir pazarın kurulması ile, üye devletlerde, ekonomik gelişmeye, istihdam ve yaşam standardının yükselmesine katkıda bulunmaktır. Topluluk, istihdam sürekliliğini koruyarak ve üye devletlerin ekonomilerinde önemli ve sürekli bozulmalara meydan vermekten kaçınarak, üretimin mümkün olan en yüksek verimlilik seviyesinde en rasyonel dağılımını bizzat temin edecek şartları, aşamalı olarak gerçekleştirilmekle yükümlüdür.”

AAET’nu kuran anlaşma, AB Enerji Politikasının en önemli unsurlarından birisi olan nükleer enerji konusundaki en temel hususları düzenlenmesi itibari ile, AB Enerji Politikası’nın oluşması açısından büyük öneme sahiptir. AB’nin nükleer enerji geliştirilmesine verdiği önem ve bu konudaki temel hususlar, anlaşmanın 1. ve 2. maddesinde açıklanmıştır.³

2.3. 17 Eylül 1974 Tarihli Konsey Kararı (Strateji) (Official Journal of Euoropean Communities, 1975:1)

Kömür ve nükleer enerji gibi iki önemli enerji kaynağı konusunda geniş çaplı işbirliği öngören anlaşmalara rağmen, petrol krizleri öncesinde, AB’nin kapsamlı bir Enerji Politikası’na sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Birinci petrol krizi sonrasında, büyük çoğunluğu ile petrol ithalatçısı ülkelerden oluşan AB, krizden önemli bir şekilde etkilenmiş ve AB’nin bir Enerji Politikasına sahip olmasının gerekliliği giderek daha fazla tartışılır hale gelmiştir.

AB’nin devlet ve hükümet başkanları Ekim 1972’de, Paris’te yaptıkları bir toplantıda, tatmin edici ekonomik koşullar altında, enerjinin güvenli ve sürekli bir şekilde temini amacıyla, Enerji Politikası’nın ayrıntılarıyla saptanması gerekliliğini vurgulamışlardır. (SANCAR,1999:24) Söz konusu bu toplantı sonrasında başlatılan çalışma sonucunda oluşturulan strateji, Konseyin 17. Eylül. 1974 tarihli kararıyla, AB Enerji Politikası’nın ilk ve önemli belgesi olarak ortaya çıkmıştır. Belirtilen Konsey kararı’nda özetle şu hususlar yer almaktadır.

---

³ **Madde-1:** “ İşbu anlaşma ile yüksek akit taraflar kendi aralarında bir Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) kurarlar. Topluluğun görevi, nükleer sanayilerin kurulması ve hızlı gelişimi için gerekli şartların hazırlanması suretiyle, üye devletlerde hayat standardının yükselmesine ve ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunmak olacaktır.”

Madde-2: “Topluluk görevini yerine getirmek üzere işbu anlaşmada görüldüğü biçimde;
a-araştırmaları geliştirmek ve teknik bilgilerin yayılmasını temin etmek
b-halkın ve işçilerin sağlığını korumak için tek tip güvenlik standardı oluşturup, uygulanmasını sağlamak,
c-yatırımları kolaylaştırmak ve özellikle teşebbüslerin girişimlerini teşvik ederek, Topluluk içinde nükleer enerjinin gelişmesi için gerekli temel tesislerin gelişmesi için gerekli temel tesislerin yapımını sağlamak,
d-maden filizlerinin ve nükleer yakıtların, Topluluktaki tüm kullanıcılarında, düzenli ve adil biçimde arzını sağlamak,
a-uygun denetimlerle, nükleer maddelerin asıl amaçlarının dışında kullanılmalarını temin etmek,
b-özel füzyon maddeleri ile ilgili olarak kendisine tanınan mülkiyet hakkını kullanmak,
c-özel donanım ve malzeme ortak pazarı kurulması, nükleer yatırımlar için sermayenin serbest dolaşımı ve Topluluk içinde uzmanların istihdam serbestisi suretiyle geniş piyasalara açılma ve en iyi teknik araçlardan yararlanma imkanı sağlama,
d-diğer ülkeler ve uluslararası örgütlerle, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla, kullanımındaki gelişmeyi teşvik edici bütün ilişkileri kurmakla yükümlüdür.”

Avrupa Birliği Ortak Enerji Politikası

- Bu belge, tatmin edici ekonomik şartlar altında, güvenli ve sürekli arzı teminat altına almak amacıyla yönelik, bir topluluk Enerji Politikası oluşturma sürecinin bir parçası olduğunu kabul eder.

- Dünya enerji piyasasında geçerli olan yeni unsurlara bağlı olarak, bir AB Enerji Politikası'na olan ihtiyacı vurgular.

- AB Enerji Politikası oluşturma ve uygulama konusundaki politik arzusunun beyan eder.

Söz konusu Konsey Kararı ile aşağıdaki temel ilkeler kabul edilmiştir:

- Enerji talebi ile ilgili olarak: sosyal ve ekonomik büyüme hedeflerini tehlikeye atmaksızın enerjinin rasyonel ve ekonominin kullanımına yönelik tedbirler vasıtasıyla iç tüketimin büyüme oranını düşürülmesi,

- Enerji arzı ile ilgili olarak: mümkün olan en tatmin edici ekonomik şartlar altında güvenliğin artırılması,⁴

2.4. 17 Aralık 1974 Tarihli Konsey Kararı (1985 Hedefleri) (Official Journal of European Communities,1975:2)

17. Eylül. 1974 Konsey Kararı'nda belirtildiği şekilde, AB Enerji Politikası 1985 yılı hedefleri, yapılan çalışma sonucunda belirlenmiş ve hedefler, 17. Aralık. 1985 tarihli konsey kararı ile onaylanmıştı. İlk olarak ortak hedeflerin ortaya konulmasıyla, AB, Enerji Politikası oluşturma ve uygulama alanında yeni bir döneme girmiş olmaktadır. 17. Aralık. 1974 tarihli Konsey Kararı'nda AB Enerji Politikası ve ortak hedefler aşağıda yer almaktadır.

- AB ithal enerjiye bağımlılığını, 1985'e kadar % 50'ye mümkünse % 40'a (1973'de % 63) düşürmelidir,

---

⁴ Söz konusu ekonomik şartlar:

a-Nükleer enerji üretiminin geliştirilmesi,

b-Birlik içindeki hidrokarbon ve katı yakıt kaynaklarının kullanımı,

c-Güvenilir, çeşitlendirilmiş dış arz,

d-Çeşitli enerji kaynaklarında ihtiyaç duyulan gelişmeyi sağlayacak bir araştırma ve teknoloji geliştirme çabası,

e-Özellikle ilgili ulusal ve topluluk programları tarafından belirlenen talimatlara uyarak, hem enerji üretimi hem de enerji tüketimi aşamalarında çevrenin korunması sorunlarına önem verilmesi.

- AB, bu amaçlara ulaşma vasıtalarını sürekli gözlem altında bulundurmaktadır,
- 1985’de enerji arz deseninin aşağıdaki gibi olması öngörülmüştür.

TOPLAM BİRİNCİL ENERJİ İHTİYACI (*) %

	1973 TAHMİNİ	1985 TAHMİNİ	% 50 BAĞIMLILIK	% 40 BAĞIMLILIK
KATI YAKITLAR	22.6	10	17	17
PETROL	61.4	64	49	41
DOĞAL GAZ	11.6	15	18	23
HİDROELEKTRİK-JEOTERMAL ENERJİ	3	2	3	3
NÜKLEER ENERJİ	1.4	9	13	16
TOPLAM İHTİYAÇ	100	100	100	100

(*) iç tüketim+ ihracat + stok, (**) kaynak: “Toplulukta birincil enerji talep beklentileri (1975 – 1980 –1985)” yeni üye devletler için Ocak 1974’te yapılan ek tahminler ilave edilmiştir.

- Enerji tüketimi büyüme oranı 1985 yılına kadar, Ocak 1973 tahminlerinin % 15 altına indirilmelidir,

• Güvenilir enerji kaynakları kullanımı giderek arttırılmalı ve elektriğe, özellikle nükleer enerjiyi geliştirerek daha fazla önem vermek suretiyle, enerji tüketim deseni değiştirilmelidir.

- AB kömür üretim düzeyini devam ettirmeli (1985’de 180mthpe), üçüncü ülkelerden kömür ithalat imkanlarını arttırmalı (1985’de 40 mthpe) ve linyit ve turba üretimi 30 mthpe’ ye yükseltilmelidir,

• AB’nin doğalgaz üretimi 1985 yılına kadar en az 175, en çok 225 mthpe’ne yükseltilmeli ve üçüncü ülkelerden 95 – 115 mthpe düzeyindeki ithalat düzeyi korunmalıdır,

- 1985 yılına kadar, en az 160 gwe, en çok 200 gwe kurulu kapasiteye sahip nükleer enerji santralleri kurulmalıdır,

Avrupa Birliği Ortak Enerji Politikası

- Enerji arzına katkılarını 45 mthpe'ye yükseltmek üzere, hidroelektrik ve jeotermal enerji alanları tesis edilmelidir,
- Petrol tüketimi sınırlanmalı ve AB üretimini, 1985 yılına kadar en azından 180 mthpe'ne ulaşacak şekilde hızlandırılmalı, üçüncü ülkelere yapılan ithalatı 540 mthpe (1973'de 640)'ne düşürülmelidir,
- Teknolojik araştırma ve geliştirme politikaları vasıtasıyla, geleneksel enerji kaynaklarından daha iyi yararlanılmalı ve uzun vadede yeni enerji kaynaklarıyla ikame edilmelidir,

2.5. 9 Haziran 1980 Tarihli Konsey Kararı (1990 Hedefleri)(Official Journal of European Communities,1980:1)

1985 yılı hedeflerinden sonra, AB'nin Enerji Politikası hedefleri ikinci defa, 9. Haziran. 1980 tarihli Konsey Kararıyla, 1990 yılı için ortaya konulmuştur. Söz konusu kararda esas itibariyle, 1985 yılı hedeflerine ilişkin kararda vurgulanan amaçlar korunurken, 1985 yılı hedeflerinin bir miktar daha ileriye götürülmesi amaçlanmıştır. 9. Haziran. 1980 tarihli Konsey Kararı'nın bir öncekinden en önemli farkı, AB üyesi ülkelerin ulusal enerji politikalarının uyumlaştırılmasının temel amaç olarak alınması oluşturmaktadır. Kararda yer alan önemli hedefler aşağıdaki gibidir;

- AB'nin ithal enerjiye bağımlılık derecesini % 50'ye indirilmelidir,
- Toplam enerji tüketimi büyüme oranı ile gayrisafi yurt içi hasıla büyüme oranı arasındaki oran, 0,7 ve daha aşağıya indirilmelidir,
- Net petrol ithalatı, 1978 yılında ulaşılan düzeyi (472 milyon ton) aşmayacak şekilde sınırlandırılmalıdır,
- Petrol tüketimi, toplam birincil enerji tüketiminin yaklaşık % 40'ı düzeyine indirilmelidir,
- Katı yakıtlar ve nükleer enerjinin elektrik üretimi amaçlı birincil enerji ihtiyacı içindeki payı % 70 - 75 olmalıdır,
- Yenilebilir enerji kaynaklarının kullanımı, AB'nin enerji arzına katkılarını artırmak üzere teşvik edilmelidir,

- AB enerji hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla, bir enerji fiyatlandırma politikası izlenmelidir.

2.6. 16 Eylül 1986 Tarihli Konsey Kararı (1995 Hedefleri) (Official Journal of European Communities,1986:1)

AB'nin Enerji Politikası'na ilişkin önemli belgelerinden bir diğerini, Enerji Politikası'nın 1995 yılı hedeflerini belirleyen 16. Eylül. 1986 tarihli Konsey Kararı oluşturmaktadır. Önceki kararlardan farklı olarak söz konusu kararda, sayısal hedefler daha sınırlı olarak yer alırken, üye ülkelerin enerji politikalarının uyumlaştırılmasına ağırlık verilmektedir. Ayrıca, önceki kararlarda belirtilen hedefler genel nitelikleri itibarıyla yeniden vurgulanmaktadır. 1995 yılı hedeflerine ilişkin bu son Konsey Kararı ile AB'nin, 5'er yıllık hedef tespit geleneğini terk ettiği görülmektedir. Halen 2010 yılı Enerji Politikası hedeflerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Konseyin 1995 yılı hedeflerine ilişkin kararında yer alan önemli hususlar kısaca şöyle özetlenebilir:

- Uygulanan enerji politikası, rekabet edebilir, tatmin edici ekonomik büyüme ve tatmin edici ekonomik koşullarda, tüketicilere, yeterli ve güvenli enerji arzı sağlamalıdır,
- Enerji piyasalarında meydana gelebilecek kısa dönemli dalgalanmalardan ayrı olarak, özellikle petrol piyasasında ortaya çıkacak aşırı dalgalanma riskini en aza indirmeye yönelik gayret sürdürülmelidir,
- Arz güvenliğinin geliştirilmesi, maliyetlerin düşürülmesi ve ekonomik rekabetin geliştirilmesi sonucu, ticaret engellerinden arınmış, daha kapsamlı bir enerji iç piyasa entegrasyonu sağlanmalıdır,
- Enerji ve çevre konusunda dengeli çözümler aranmalıdır,
- Teknolojik gelişme sürekli ve uygun şekilde çeşitlendirilmelidir,
- Net petrol ithalatı, AB toplam enerji tüketiminin üçte birinden daha azı seviyede kalacak şekilde kontrol edilmelidir,
- Kararlı ve çeşitlendirilmiş arzın sağlanmasını amaçlayan politika doğrultusunda, doğal gazın enerji dengesi içindeki payı korunmalıdır,
- Katı yakıtların tüketimi teşvik edilmeli ve AB içindeki üretim kapasitelerinin rekabet güçleri geliştirilmelidir.

Avrupa Birliği Ortak Enerji Politikası

- Elektrik tüketimi içinde hidrokarbonların payı mümkün olduğunca azaltılmalıdır,
- AB enerji arzı içinde nükleer enerjinin oynadığı önemli rolü dikkate alarak, en yüksek güvenlik standartları bazında, uygun tedbirler, nükleer tesislerin bütün planlama, inşa ve işletme safhalarında, optimal düzeyde alınmalıdır,
- Konvansiyonel hidro - elektrik dahil yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi sürdürülmelidir,

2.7. Avrupa Enerji Sözleşmesi (European Energy Charter)

1980'li yılların sonunda, Doğu Bloku'nun ve Sovyetler Birliği'nin dağılması, başka alanlarda olduğu gibi, enerji konusunda da AB açısından yeni olanaklar yaratmış görünmektedir. Hazar Bölgesi petrol ve doğalgaz yataklarının yeniden dünya gündemine oturması SSCB'nin dağılmasıyla mümkün olabilmıştır. Zengin petrol ve doğalgaz rezervlerine sahip bağımsız ülkeler olarak sahneye çıkan Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan'ının bu zenginliği kiminle ve nasıl işleteceği ve kime hangi yollardan pazarlayacağı sorusu Avrasya coğrafyasında izlenen politikaların temel taşlarından birisini oluşturmaya başlamıştır. Enerji konusunda söz konusu ülkelerle yakın işbirliğine gidilmesi fikri, daha başlangıçtan itibaren AB içinde önemli kabul görmüştür.

Avrupa enerji Sözleşmesi'ne yol açan teşebbüs ilk olarak Hollanda Başbakanı Mr. Ruud Lubbers tarafından, Haziran 1990'da Avrupa Konseyi'nde önerilmiştir. Mr. Lubber, Doğu'nun, özellikle Eski Sovyetler Birliği'nin geniş enerji kaynaklarıyla, Batı'da mevcut iş becerisi, teknoloji ve yatırım fonları arasında doğal bir tamamlayıcılığın bulunduğuna işaret etmiştir. (JONES,1992:9)

Avrupa Enerji Sözleşmesi, 17. Aralık. 1991 tarihinde kabul edilmiştir. Halen AB dahil, bütün OECD üyesi ülkelerin (Yeni Zelanda hariç), Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri ile SSCB'nin dağılmasıyla ortaya çıkan (Türkmenistan hariç) oluşan 50 ülke tarafından imzalanmıştır. (The European Energy Charter,1993:1) Bu anlaşmada vurgulanan hususlar aşağıdaki gibidir;

- Enerji alanında ticaretin geliştirilmesi,
- Enerji alanında uyum ve işbirliğinin sağlanması,

- Enerjinin optimal kullanımı ve çevrenin korunması.(The European Energy Charter, Commission Of The European Communities,1991:9)

Avrupa Enerji Sözleşmesi, AB için enerji arz güvenliğine katkıda bulunmanın yanı sıra, onu çok aşan amaçlara da sahip bulunmaktadır. Bu işbirliğinin tüm taraf ülkelerin ekonomileri açısından olumlu sonuçlar doğuracağına inanılmaktadır.⁵

2.8. Sürdürülebilir Enerji ve Kyoto Protokolü (ÖZDER,2000:20)

Bazı istisnalar dışında Kyoto Protokolü gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere, 2008 - 2012 yılları arasında sera etkili gaz emisyonlarını, 1990 yılı seviyelerine göre % 5 - % 8 oranında azaltmaları yükümlülüğünü getirmektedir. Protokol ayrıca gelişmiş ülkelere, sürdürülebilir gelişmeleri için ulusal ekonomilerinin ilgili sektörlerinde enerji verimliliğini artırıcı politikalar ve önlemler alma, çevre dostu teknolojileri geliştirme ve kullanma ve hatta yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarını geliştirme yükümlülüğünü getirmektedir. Ayrıca protokol, sera etkili gaz emisyonu yapan sektörlerle ilgili piyasalardaki pürüzlerin, vergi ve harç muafiyetlerinin ve sübvansiyonlarının aşamalı olarak azaltılması veya kaldırılmasını gerektiğini vurgulamaktadır.

Kyoto Protokolü ile ülkeler yükümlülüklerini yerine getirmek için kullanacakları araçlar konusunda serbest bırakılmışlardır. Bununla birlikte, Protokol yükümlülüklerinin başarılması ve toplam maliyetin azaltılması için uluslararası bazı mekanizma ve olanakları sağlamaktadır. AB üyesi ülkeler, emisyon azalmalarını kendi içlerinde değişik miktarlarda düzenleme konusunda anlaşmışlardır. Bu düzenleme yapılırken tüm AB üyesi ülkeler için öngörülen % 8'lik azalma hedefi aynen korunmuştur. Örnek olarak, Almanya, Danimarka ve Lüksemburg emisyonlarını % 21 azaltacakken, Yunanistan ve Portekiz'in emisyonlarını % 25 arttırmasına izin verilmiştir. İlaveten protokol, üç adet uluslararası işbirliği sağlayan uygulama mekanizması sağlamaktadır. Bunlar geçiş ekonomisindeki ülkelere projeler için öngörülen ortak uygulama, gelişmekte olan ülkelere projeler için öngörülen temiz gelişim mekanizması ve emisyon ticaretidir. Bu mekanizmaların kullanılmasının amacı, uluslararası işbirliğini güçlendirmek ve ülkelere üçüncü ülkelere yatırımlar veya teknoloji transferleri yolu ile emisyon azaltma kredileri kazanmak imkanı ile emisyon azaltmanın maliyetini azaltmaktır. Ayrıca ülkeler karşılıklı menfaatler

---

⁵ Bu husus anlaşmada şu şekilde ifade edilmiştir. "Hem Avrupa'da hem de bütün dünya pazarlarında enerji arz güvenliği artacaktır. Fakat o aynı zamanda: Enerji etkinliği alanında yatırımları teşvik, BDT ve Doğu Avrupa'ya know-how ve teknoloji transferi yoluyla, Avrupa ve dünya çevresinin yararına olacaktır. Ekonomik büyümenin durduğu bir dönemde, hem Doğu, hem de Batı sanayileri için yeni büyük iş imkanları yaratacaktır. Doğu'da ekonomik canlanma için bir itici güç sağlayacaktır. Avrupa'nın her yerinde ortaklık duygusu yaratacaktır.

çerçevesinde emisyon ticaret programına göre kredi satın alma hakkına sahiptirler.

3. AVRUPA BİRLİĞİ ENERJİ POLİTİKASI

Yukarıda verilen belgelerden de görüldüğü gibi, birinci petrol krizi sonrasında, bir 'Ortak Enerji Politikası' nın ortaya konulması, AB'nin gündeminde önemli bir yere sahip olmuştur. Belirtilen bu belgeler, özellikle Konsey Kararları, AB'nin Enerji Politikasını ana hatları ile açıkça ortaya koymaktadır.

AB'nin Enerji Politikası, zaman içerisinde, küçük bazı değişmelere uğramış olmakla birlikte, politikanın ana çizgisinde, özellikle amaç ve ilkelerde hiçbir önemli değişiklik ortaya çıkmamıştır. Ancak bu istikrarlı yapısına rağmen, AB Enerji Politikası, tarım konusunda olduğu gibi, bir ortak politika niteliği kazanamamıştır. Bu durum, enerji konusunun, AB'nin bütünü açısından olduğu gibi, tek tek üye ülkeler açısından da stratejik bir nitelik taşımasından kaynaklanmaktadır. Buna karşılık, konu ile ilgili hemen bütün belgelerde, üye ülkelerin ulusal politikalarını, AB politikalarına uygun hale getirmelerinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Giriş bölümünde de belirtildiği gibi, bu bölümde, birinci bölümde verilen belgelerin topluca yorumlanması suretiyle, AB Enerji Politikası ana hatlarıyla ortaya konulmaya çalışılacaktır. (Dünya Enerji Konseyi 2000 bildirisini,2000:6) Bu amaçla, politika başlıca iki başlık altında ele alınacaktır; ilkeler ve amaçlar-hedefler,

3.1. Avrupa Birliği Enerji Politikası'nın İlkeleri:

AB Enerji Politikası'nın ilkelerini başlıca dört grupta ele almak mümkündür. Talep yapısının rasyonelleştirilmesi, arzın geliştirilmesi, enerji ortak pazarının oluşturulması ve teknoloji geliştirme,

3.1.1. Talep Yapısının Rasyonelleştirilmesi

Enerji talebinin kontrol altına alınması, AB'nin amaçlarına ulaşması açısından çok önemli görülmektedir. Ancak, Konsey Kararları'nın tümünde vurgulandığı şekilde, enerji talebinin kısılması, AB'nin sosyal ve ekonomik hedeflere ulaşmasını engellemeyecek nitelikte olmalıdır. Bunun için enerji tüketiminde verimliliğin artırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, enerji tasarrufu ve enerji çeşitlendirilmesi bir zorunluluktur.

3.1.1.1. Enerji Tasarrufu

Enerji kullanımında verimliliğin artırılmasına duyulan ihtiyaç, petrol krizleri sonrasında, bütün dünyada büyük önem kazanmıştır. Özellikle teknolojiye sağlanacak iyileşme yoluyla enerji talebinin kısılması, hem enerjide dışa bağımlılığın azaltılmasına katkıda bulunurken, hem de maliyetlerin aşağı çekilmesi suretiyle toplumsal refah artışına katkıda bulunabilecektir. Üye ülkeler açısından yol gösterici nitelik taşıyan AB Enerji Politikası, enerji tasarrufu konusuna büyük önem vermektedir. GSYİH’da bir birim artış için gerekli enerji miktarının bir göstergesi olarak, “enerji yoğunluğu (energy intensity)” konusunda net hedefler göstermek suretiyle enerji talebinin kısılmasına çalışılmaktadır.

3.1.1.2. Enerji Türlerinin Çeşitlendirilmesi

Toplam talebin kısılmasının yanı sıra, belirli alanlardaki talebin, arz güvenliği yönünden riskli görünen kaynaklardan güvenli kaynaklara yönlendirilmesi, önem verilen bir Enerji Politikası ilkesidir. Özellikle elektrik üretiminde, hidrokarbonların yerine katı yakıtların ve nükleer enerjinin ikame edilmesine yönelik talepler tüm Konsey Kararları’nda tekrarlanmaktadır.

3.1.2. Enerji Arzının Geliştirilmesi

AB Enerji Politikasının birinci amacını oluşturan arz güvenliğinin sağlanabilmesinde, enerji arzının geliştirilmesi çok büyük önem taşımaktadır. Konsey Kararları’nın incelenmesinden de açıkça görüldüğü gibi, enerji arzının geliştirilmesi için öncelikle, AB üretiminin artırılması, ithalatın zorunlu olduğu durumlarda ise, arz kaynaklarının bölgeler ve ülkeler itibariyle çeşitlendirilmesi gerekmektedir.

3.1.2.1. Üretimin Arttırılması

AB içinde birincil enerji kaynaklarının üretiminin artırılması, enerji arz yapısının güçlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle petrol, doğal gaz ve kömür AB içinde üretim imkanı bulan kaynaklar olarak, bu konuda özel öneme sahiptirler. İç üretimin artırılması konusunda, üretimin rekabet edebilir şartlarda gerçekleştirilmesi, genel olarak vazgeçilmez bir hedef olmakla birlikte, kömür üretiminde devlet yardımı uygulamalarına da halen devam edilmektedir.

Kömür üretimi alanında, büyük ölçüde, mevcut üretim düzeyinin korunması amaçlanırken, petrol ve doğal gaz, üretiminin artırılabilmesi için,

aramalara ağırlık verilmesinin gerekliliği, konsey kararlarında sıkça vurgulanmaktadır.

3.1.2.2. Arz kaynaklarının çeşitlendirilmesi

Arzın geliştirilmesi arz kaynaklarının çeşitlendirilmesini de kapsamaktadır. AB Enerji Politikası içinde, arz yönünden kaynak çeşitlendirme başlıca iki anlam taşımaktadır. Birincisi toplam enerji ihtiyacının karşılanmasında farklı kaynakların değerlendirilmesi, ikincisi ise, ithalatın coğrafi bakımdan farklı bölgelerden yapılmasıdır.

Petrol krizleri öncesinde, AB enerji dengesi içinde petrolün sahip olduğu yüksek ağırlık nedeniyle, AB üyesi ülkelerin çoğu krizlerden ağır bir şekilde etkilenmiştir. Bu nedenle, özellikle ithal kaynakların, AB enerji dengesi içinde yüksek paya sahip olması arzu edilmemektedir. Petrolün, enerji dengesi içindeki payının düşürülmesi, ithal kaynakların toplam kaynak kullanımı içindeki payının yüzde ellinin altına indirilmesi, Konsey Kararlarında sıkça hedef olarak belirlenmektedir. Kaynak çeşitlendirmesi konusunda üzerinde durulan diğer hususlar ise, yeni ve yenilenebilir kaynaklarla, nükleer enerjinin geliştirilmesidir. Ancak, başlangıçtaki hızlı gelişmeye rağmen, nükleer enerjideki gelişmenin son yıllarda yavaşladığı gözlenmektedir.

Kaynak çeşitlendirme, yalnızca enerji türlerinin çeşitlendirilmesiyle sınırlı olamayıp, ithalat yapılan ülke ve bölgeler yönünden çeşitlendirmeyi de kapsamaktadır. Özellikle siyasi bakımdan istikrarsız görünen ülke ve bölgelere ithalat yönünden bağımlı olmanın yaratacağı sakıncalara karşı, coğrafi bakımdan yeni arz kaynaklarına yönelmek gerekli görülmektedir. Bu husus özellikle doğal gaz ve petrolde daha belirgindir. Eski Doğu Bloku'nun dağılmasından sonra, enerji kaynakları bakımından önemli potansiyele sahip bölge ülkeleriyle işbirliğinin geliştirilmesi yönünde bir arayışa girilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi, 17. Aralık. 1991 tarihinde imzalanan “energy charter” bu tür bir arayışın sonucudur.

3.1.3. Avrupa Birliği Enerji Ortak Pazarı

Enerjide Pazar birliğinin sağlanması, bir amaç olmanın yanı sıra, “arz güvenliği” amacına hizmet eden bir araç olarak, AB Enerji Politikası'nın en temel ilkelerinden birisini oluşturmaktadır. Enerji ortak pazarının oluşması, ürün standartları, fiyatlandırma, vergilendirme vb. bir çok alandaki farklılıkların giderilmesiyle AB'nin dünya enerji pazarındaki rekabet gücünü önemli bir ölçüde arttıracaktır. Bu bakımdan, AB enerji pazarının temel amaçlarına

ulaşabilmesi, nihai aşamada ancak, enerji ortak pazarının oluşması ile mümkün olabilecektir.

3.1.4. Teknolojik Gelişme

Teknolojik gelişme, AB Enerji Politikası'nın amaçlarına ulaşması açısından, büyük öneme sahiptir. Enerji yoğunluğunun düşürülmesi, enerji tasarrufunun sağlanması, yeni arz kaynaklarının geliştirilmesi, özellikle nükleer enerjiyle ilgili olarak güvenliğin artırılması, enerjinin kullanımından kaynaklanan çevre sorunlarının asgariye indirilmesi gibi konularda, sorunun çözümü büyük ölçüde etkin teknolojilerin geliştirilmesinde aranmaktadır. Uygun teknolojilerin geliştirilmesi için üye ülkelerin sahip oldukları imkanların bir araya getirilmesi gerekmektedir.

AB'nin enerji konusundaki en önemli programı, Termo - Nükleer füzyon programı oluşturmaktadır. Uzun vadede, en önemli, ucuz, güvenilir ve yeterli enerji kaynağı olacağı düşünülen termo - nükleer füzyon alanındaki ilk çalışmalar, Avrupa'da 1960'lı yıllarda başlamıştır. AB'nin bu konudaki programı, üye ülkelerde sürdürülmekte olan çalışmaların koordinasyonunu amaçlamaktadır.

Yukarıda vurgulanmaya çalışılan temel ilkelerin ışığı altında, AB'nin Enerji Politikasına ilişkin amaç ve hedefleri AB'nin geleceği açısından oldukça önemlidir.

3.2. Avrupa Birliği Enerji Politikası'nın Amaç ve Hedefleri

Avrupa Birliği'nin Enerji politikasının amaç ve hedefleri üç başlık altında toplanabilir. Bunlar; enerji arzı güvenliği, enerji verimliliğinde artış ve çevrenin korunmasıdır.

3.2.1. Arz Güvenliği

AB'nin sosyal ve ekonomik hedeflerine ulaşılabilmesi için bir ön şart olan yeterli ve güvenli enerji arzının teminat altına alınması, AB Enerji Politikasının en temel amacını oluşturmaktadır. Özellikle petrole bağlı olarak, 1973 sonrasında, dünya enerji piyasalarında sıkça yaşanan ve AB üyesi ülkelerin ekonomilerini olumsuz etkileyen krizlere karşı koyucu, etkin tedbirlerin geliştirilmesi ihtiyacı, AB Enerji Politikası'nın oluşturulmasının arkasındaki en önemli itici güç olmuştur. Enerji arz güvenliğinin sağlanmasının, AB Enerji Politikası'nın oluşturulmasının en temel amacı oluşu, Konseyin 17. Eylül. 1974 tarihli kararının birinci maddesinde açık şekilde görülmektedir.

Avrupa Birliği Ortak Enerji Politikası

Ayrıca söz konusu husus, konuyla ilgili diğer bütün karar ve belgelerde de açık şekilde vurgulanmaktadır.

Günümüzde, enerji kaynaklarının güvenilirliği konusundaki hassasiyet 1970' ler ve 1980' lerin başlarında olduğu kadar gündemde olmamakla birlikte, enerji güvenilirliği ve gelecekteki enerji kaynaklarının elde edilebilirliği konuları hükümetleri hala meşgul etmektedir. Bazı istisnalar dışında AB ülkeleri özellikle fosil kaynaklı yakıtlar olmak üzere ithal enerji bağımlısıdır ve bu bağımlılığın gelecekte artması beklenmektedir. Bu ülkeler, enerji sıkıntısı ve ani fiyat artışlarından kaynaklanabilecek sorunların da farkındadırlar. Batı Avrupa ülkeleri'nin ithal petrole olan bağımlılıkları günümüzde % 50 oranında olup, bu oran 2010 yılı itibariyle % 60'a yükselmesi beklenmektedir. Orta ve doğu Avrupa'da ithal petrole olan bağımlılık halen % 80'den fazla olup, 2010 yılı itibariyle % 90 civarına yükseleceği beklenmektedir. Bu nedenle, AB üyesi ülkeler hazırlıklı olsalar da, ithal petrolün arz ve fiyat dengesindeki dalgalanma ve şoklardan etkilenme olasılıkları artmaktadır. Günümüzde, dünya petrol tüketiminin yaklaşık % 30'u Orta doğu ülkeleri tarafından karşılanmaktadır. Bu oranın 2010 yılı itibariyle %40'a yükselmesi beklenmektedir. (ÖZDER,2000:21). Bütün bunlara rağmen OPEC sürekli artan piyasa payı ile gelecek yıllarda da petrol fiyatlarını etkileme potansiyelini elinde tutmaya devam edebileceği söylenebilir.

Doğal gaz arz güvenliği uzun vadede günümüzden daha kritik bir hal alacaktır. Günümüze kadar, Avrupalı gaz tüketicileri taleplerini stabil piyasalardan uzun vadeli al ya da öde esasına dayalı anlaşmalarla sağlamışlardır. Fakat, doğal gaz tüketimindeki hızlı artış Avrupa'nın ithal kaynak bağımlılığını artıracaktır. Batı Avrupa'nın toplam gaz ithalatının 2010 yılı itibariyle şu an ki % 35 lik seviyelerinden, Norveç'in üretiminde ciddi artışlar beklenmesine rağmen, %45'lere yükselmesi beklenmektedir. (ÖZDER,2000:22) Rusya Federasyonu haricindeki orta ve doğu Avrupa ülkelerinin ithal bağımlılığı ise 2010 yılı itibariyle % 65 den % 85'e yükselmesi beklenmektedir.

Kömür, bu konuyla direkt olarak ilintili görülmemektedir. Dünya kömür rezervleri önemli miktarlarda olup, bu rezervler geniş bir dağılım göstermektedir. Kömüre ihtiyaç duyulduğunda politika olarak oturmuş bölgelerden kolaylıkla sağlanabilir, Kömür konusunda dünyada gelişmiş bir alt yapı vardır. Bunlara ilaveten, birinci ve ikinci petrol krizleri esnasında görülmüştür ki, kömür ve doğalgaz fiyatları petrol fiyatları kadar artmamıştır. Bu nedenle, tam bir enerji güvenliği bakış açısından bakıldığında, kömür esas bir ilgi noktası olmamaktadır.

AB, bütün olarak, enerji konusunda kendine yeterlilikten uzak olduğu için, üye ülkelerin büyük çoğunluğu da enerji talebinin karşılanması konusunda ithalata bağımlı durumdadır. Bu durum, Birliği, enerji konusunda dünya piyasalarındaki gelişmelere aşırı ölçüde duyarlı hale getirmekte ve gelişmelerin olumsuz etkilerine karşı korunma ihtiyacını gündeme getirmektedir.

3.2.2. Verimlilik Artışı

Hemen her türlü ekonomik faaliyetin en temel girdilerinden olan enerjinin, üretimi ve tüketiminde verimliliğin artırılması, AB'nin tüm ekonomik faaliyetini olumlu yönde etkileyecek bir husus olarak görülmektedir. Her alanda dünya ile rekabet etmek durumunda olan AB sanayisinin, rekabet gücünü koruyabilmesi ve geliştirebilmesi için, enerjiyi uygun maliyet ve yüksek verimlilikte kullanabilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, verimlilik artışı AB Enerji Politikasının önemli amaçlarından bir diğerini oluşturmaktadır.

AB ülkeleri içinde enerji yoğunluğu açısından önemli farklar bulunmaktadır. Bu durum, ülkelerin nüfus yoğunlukları yerleşim birimleri arasında kat edilen mesafeler, iklim şartları ve sanayi yapıları arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Fakat bazı ülkeler arasındaki enerji yoğunluğundaki farklılıklar ise bu ülkelerin enerji verimlilik seviyelerindeki eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır. Bu eşitsizlikleri, geçmişten alınan alışkanlıklar, farklı oranlarda yeni ve enerji açısından verimli teknolojilerin adaptasyonu ve enerji fiyatlarının genel seviyesi, karar verme süreçlerindeki farklılıklar, yöneticilerin seviyesi gibi pek çok etkene bağlamak mümkündür. Batı ülkeleri arasındaki enerji yoğunlukları farklılıkları, bu ülkeler ve geçiş ekonomilerine sahip ülkeler arasındaki farktan çok daha azdır. Orta ve Doğu Avrupa ve BDT ülkeleri ile batı ülkeleri arasındaki enerji yoğunluğu farklılıkları çok daha fazladır. Bu nedenle, enerjinin tasarrufu ve verimliliğinin artırılması yolu ile enerji yoğunluğu seviyelerinin düşürülmesi birinci dereceden önem kazanmaktadır.

3.2.3. Çevrenin Korunması:

Çevre konusu başlangıçtan bu yana AB Enerji Politikası'nın temel amaçlarından birisini oluşturmakla birlikte, özellikle son yıllarda, konunun politika içindeki önemi büyük ölçüde artmıştır. Bu gelişme doğal olarak, çevreye duyarlılığın bütün dünyada artmış olmasının bir sonucudur.

Gelecekte, enerji insan ihtiyaçlarının karşılanması ve ekonomik gelişmenin sağlanması amaçları ile artan miktarlarda kullanılmaya devam edecektir. Varolan ve planlanan piyasa durumlarına göre ihtiyaç duyulacak bu

Avrupa Birliği Ortak Enerji Politikası

enerjinin büyük bir kısmı fosil kaynaklı yakıtlardan sağlanacaktır. Pek çok kuruluşun yaptığı projeksiyonlara göre, 21. yüzyıl'ın büyük bir bölümünde petrol, doğal gaz ve kömür global enerji ihtiyaçlarının karşılanmasında ağırlıklı olarak kullanılacaktır. Bu yüzyılın ortalarına kadar hidrolik kaynakların dışındaki fosil yakıt alternatiflerinin toplam enerji arzı içindeki paylarının % 20'yi aşması beklenmemektedir.(ÖZDER,2000:23) Enerji tasarrufu ve verimliliği konusundaki gelişmeler, enerji talebindeki artış hızını yavaşlatsa da tamamen durdurmayacağından, enerji arzını artırırken sera etkili gazları bünyesinde barındıran enerji üretim kaynaklarının çevre üzerinde olumsuz etkileri bulunan emisyonlarının azaltılması sorunu varlığını sürdürecektir. Ana hatlarıyla bu sorunun çözümü enerji bileşiminin kalitesinin artırılması ile mümkündür. Bunu başarabilmenin üç temel yolu şu şekilde özetlenebilir:

- Fosil kaynaklı yakıt bileşiminin çevreye daha uyumlu doğal gaz gibi kaynaklarla değiştirmek,
- Enerji arz bileşiminde nükleer enerjiye ağırlık vermek ve fosil kaynaklı yakıtlardan uzaklaşmak,
- Güneş, rüzgar, dalga, biyomas, jeotermal ve küçük ölçekli hidro elektrik enerji üretimlerinin de içerildiği alternatif yenilenebilir enerji kaynaklarına ağırlık vermek,

4. SONUÇ

AB Enerji Politikası'nın ilk unsurları, AB'nin kurulmasında temel anlaşmalardan ikisi, olan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Avrupa Atom Enerji Topluluğu Anlaşmalarında ortaya konulmuş olmakla birlikte, AB Enerji Politikası esas olarak, 1970'li yıllarda yaşanan ve üye ülkelerin hemen tamamında ciddi ekonomik sorunlar yaşanılmasına yol açan, Petrol krizlerine tepki olarak gelişmiştir.

AB Enerji Politikası'nın en önemli amacı, enerjide arz güvenliğinin sağlanmasıdır. Bunun yanı sıra, AB'nin ekonomik alanda rekabet gücünün kullanılması ve artırılması, politikanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Çevrenin korunması amacı ise, AB Enerji Politikasının amaçları arasında özellikle son yıllarda, giderek önem kazanmaktadır.

Enerji tüketimin yapısının rasyonelleştirilmesi, AB içi üretimin artırılması ve kaynakların çeşitlendirilmesi suretiyle arz koşullarının geliştirilmesi, enerji ortak pazarının oluşturulması ve teknoloji geliştirme, AB Enerji Politikası'nın temel ilkelerini oluşturmaktadır.

AB Enerji Politikası'nı oluşturmak için 1974 – 1986 yıllar arasında beşer yıllık hedefler ortaya konulmuştur. AB Enerji politikası'nı oluşturmak üzere ortaya konulan beşer yıllık hedef belirleme geleneği, 1986 yılında, 1995'e kadar ki hedefler belirlenerek terkedilmiştir.

AB Enerji Politikası'nın ilk ve en ayrıntılı sayısal hedefleri, 1985 yılı için belirlenmiştir. 1990 ve 1995 yılları hedeflerinde ise 1985 yılı hedefleri ile tam bir paralellik içinde olmakla birlikte, daha az sayısal unsura yer verilmiştir. AB Enerji Politikası'nın 2010 yılı hedefleri ise, Kyoto Protokolü ile ortaya konulmuştur. Talebin kısılması, ithal kaynaklara ve özellikle ithal petrole bağımlılığın azaltılması, AB içi üretimin artırılması ve genel enerji arz yapısının iyileştirilmesi AB Enerji Politikası hedeflerinin başlıca konularını oluşturmaktadır.

Son yıllarda gündeme gelen çevre sorunları, petrol ve kömür kullanımının uzun vadede getireceği sorunlar, AB'ye dahil ülkeler içinde de takip edilmektedir. AB bu sorunların çözümü için projeler oluşturmakta olsa da, kısa vade de bu kirlenmenin hemen ortadan kalkması için, bazı malların kullanımının yasaklanması yerine, uzun vadeli çözüm arayışlarına eğilmektedir.

Nükleer enerjiyi, enerji ihtiyacının karşılanması için bir alternatif olarak gören AB, uzun vadede de bu alandaki araştırmalarını sürdürmeyi düşünmektedir. Kısa vadede yeni nükleer santrallerin yapılması, üye ülke halklarının nükleer enerji karşıtı fikirleri nedeniyle düşünülmemektedir. Fakat, teknolojinin geliştirilmesi ve daha güvenilir tekniklerin oluşturulması halinde, nükleer enerjiye önem verilmesi planlanmaktadır.

AB, şu anda ve gelecekte dikkatini yenilenebilir enerji teknolojilerinin araştırılması, geliştirilmesi ve piyasaya dönük uygulamaların faaliyete geçmesi üzerinde yoğunlaştırmıştır. Hem çevre dostu olması, hem de sürekli bir enerji kaynağı olması bu enerji türüne büyük avantaj sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

Avrupa Topluluklarını Kuran Temel Anlaşmalar, **Devlet Planlama Teşkilatı**, 1993, Cilt:1

Dünya Enerji Konseyi 2000 bildirisi, **Enerji Dünyası**, Nisan 2000,sayı:29

Avrupa Birliği Ortak Enerji Politikası

JONES, C., The European Energy Charter Origins and Objectives, Energy in Europe 20/1992, S:69

Official Journal of European Communities, OJ No: C 149, 18.6.1980

Official Journal of European Communities, OJ No: C153,9.7.1975

Official Journal of European Communities, OJ No: C153,9.7.1975

Official Journal of European Communities, OJ No: C 241, 25.9.1986

Opinion On The Communication From The Commission On A European Energy Charter, (DOC. Com (91) 36 Final), 4.7.1991

ÖZDER Ali, , Avrupa Ekonomik Konseyi Bölgesinde Sürdürülebilir Enerji Politikaları, Ekonomi dünyası, sayı 29, Nisan 2000

SANCAR,M.S., Avrupa Topluluğu'nda Enerji Arzı-Çevre Dengesinin Opyimizasyonu ve Türkiye'de uygulanabilirliği, DPT Uzmanlık Tezleri, ocak 199, S:24

The European Energy Charter, Commission Of The European Communities, COM(91) 36 final, 14 Şubat 1991

The European Energy Charter: Fresh Impetus From The European Community, Commission Of The European Communities, COM(93) 542 final, 4 Kasım 1993